16/03/2020

Τιμήθηκε η μνήμη του Αγίου Γρηγορίου του Παλαμά στον Πειραιά

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Πειραιώς

Την Β’ Κυριακή των Νηστειών, 15 Μαρτίου 2020, ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πειραιώς κ. Σεραφείμ ιερούργησε στον Ιερό Ναό Αγίου Νείλου και τίμησε τη μνήμη του Αγίου Γρηγορίου του Παλαμά, Αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης αλλά και την Θ’ Οικουμενική Σύνοδο.

Όπως αναφέρεται στο Δελτίο Τύπου της Ιεράς Μητροπόλεως Πειραιώς:

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πειραιῶς κ. Σεραφείμ τήν 15/3/2020 Κυριακή Β΄ Νηστειῶν ἱερουργῶν στόν Ἱ. Ναό Ἁγ. Νείλου Πειραιῶς ἐτίμησε τή μνήμη τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τοῦ Παλαμᾶ καί τήν Θ΄ (9η) Οἰκουμενική Σύνοδο, ἡ ὁποία συνεκλήθη στίς 28 Μαΐου 1351 ἀπό τόν αὐτοκράτορα Ἰωάννη Καντακουζηνό καί τόν πατριάρχη Κων/νουπόλεως Κάλλιστο στά ἀνάκτορα τῶν Βλαχερνῶν, στό Ἀλεξιανό τρίκλινο. Ἔλαβαν μέρος ὁ αὐτοκράτορας Ἰωάννης Καντακουζηνός, ὡς πρόεδρος, ὁ πατριάρχης Κων/νουπόλεως Κάλλιστος, εἰκοσιπέντε μητροπολίτες,

πού εἶχαν τή σύμφωνη γνώμη ἄλλων τριῶν, ἑπτά ἐπίσκοποι, ὁ σεβαστοκράτορας Μανουήλ Ἀσάνης, ὁ Ἀνδρόνικος Ἀσάνης, τά μέλη τῆς Συγκλήτου, πολλοί ἄρχοντες, ἡγούμενοι, ἀρχιμανδρίτες, ἱερεῖς, μοναχοί καί πολλοί λαϊκοί. Κλήθηκε, ἐπίσης, νά πάρει μέρος καί ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ὄχι βέβαια μέ τήν ἰδιότητα τοῦ κατηγορουμένου, ἀλλά τά βέλη ὅλων τῶν ἀντιπάλων στρέφονταν κυρίως ἐναντίον του, γι’αὐτόν τόν λόγο ἀνέλαβε μέ προτροπή τοῦ Αὐτοκράτορα καί τῆς Συνόδου τό βάρος τοῦ ἀγῶνος ἐναντίον τῶν αἱρετικῶν Ἀκινδυνιστῶν.

Ἡ Σύνοδος, ὕστερα ἀπό σοβαρή, προσεκτική, ψύχραιμη καί σέ βάθος μελέτη, κατεδίκασε καί ἀναθεμάτισε τούς αἱρετικούς Βαρλαάμ Καλαβρό καί Γρηγόριο Ἀκίνδυνο, ἀναγνώρισε τήν διδασκαλία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ ὡς διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας, καί ἐξέδωσε τήν ἀπόφασή Της, τεκμηριώνοντάς την μέ πλῆθος Πατερικῶν μαρτυριῶν, σύμφωνα μέ τήν ὁποία:

α) ὑπάρχει διάκριση ἀνάμεσα στήν θεία οὐσία καί τήν θεία ἐνέργεια,

β) ἡ θεία ἐνέργεια εἶναι ἄκτιστη,

γ) δέν προκύπτει καμμιά σύνθεση στόν Θεό ἀπό αὐτό,

δ) ἡ θεία καί ἄκτιστη ἐνέργεια προσαγορεύεται ἀπό τούς ἁγίους Θεότης,

ε) ὁ Θεός ὑπέρκειται κατ’ οὐσίαν τῆς θείας ἐνεργείας καί

ς) κάθε δημιούργημα μετέχει στήν ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ καί ὄχι στήν οὐσία Του.

Ἡ Σύνοδος τοῦ 1351 μ.Χ. ἔχει ὅλα τά χαρακτηριστικά τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου καί εἶναι ἡ Θ΄ (9η) Οἰκουμενική Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας. Διασώζει ὅλα τά ἐξωτερικά καί ἐσωτερικά στοιχεῖα τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου γεγονός πού ἀνεγνώρισε κατ’ οὐσίαν καί ἡ «Σύνοδος» τῆς Κρήτης, διότι α) συνεκλήθη ἀπό τόν αὐτοκράτορα Ἰωάννη Καντακουζηνό, β) εἶχε ὡς ἀντικείμενο σπουδαῖο θέμα, στό ὁποῖο συγκεφαλαιώνεται ὅλη ἡ ὀρθόδοξη θεολογία καί πνευματικότητα, καί στό ὁποῖο συγκρούονται δύο παραδόσεις, ἡ ὀρθόδοξη καί ἡ φραγκολατινική, γ) ἀσχολήθηκε μέ σοβαρό δογματικό θέμα, τό ὁποῖο εἶναι συνέχεια τῶν θεμάτων, πού ἀπασχόλησαν τήν ἀρχαία Ἐκκλησία. Τόν 4ο αἰώνα οἱ ἅγιοι Πατέρες ἀντιμετώπισαν τήν αἵρεση τοῦ Ἀρείου, ὁ ὁποῖος ἔλεγε ὅτι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι κτίσμα. Καί ἡ Σύνοδος τῆς Κων/νουπόλεως τοῦ ἔτους 1351 μ.Χ. ἀντιμετώπισε τήν αἵρεση τοῦ Βαρλαάμ, ὁ ὁποῖος ἔλεγε ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ εἶναι κτιστή, αἵρεση καί κακοδοξία τήν ὁποία συνεχίζει νά διδάσκει ἡ σχολαστική θεολογία τοῦ Θωμᾶ Ἀκινάτη καί τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ. Ἐπίσης, ἀφοῦ ἡ Σύνοδος αὐτή ἀσχολήθηκε μέ τό δόγμα περί τῶν θείων ἐνεργειῶν, φέρεται ὡς συνέχεια τῆς ΣΤ΄ (6ης) Ἁγίας καί Οἰκουμενικῆς Συνόδου (680 μ.Χ.), ἡ ὁποία ἀπεφάνθη ὅτι ὁ Χριστός ἔχει δύο

θελήσεις καί δύο ἐνέργειες, θεία καί ἀνθρώπινη, γεγονός πού μνημονεύει ὁ Τόμος τῆς Συνόδου τοῦ ἔτους 1351. Μάλιστα, οἱ αἱρετικοί, τούς ὁποίους κατεδίκασε ἡ Σύνοδος αὐτή, ὅπως λέει ὁ Τόμος Της, εἶναι χειρότεροι τῶν Μονοθελητῶν καί τῶν Μονενεργητῶν, τούς ὁποίους κατεδίκασε ἡ ΣΤ΄ (6η) Ἁγία καί Οἰκουμενική Σύνοδος, δ) ἀποδέχθηκε τίς ἀποφάσεις τῶν προηγουμένων Συνόδων, ε) τεκμηρίωσε ὅλη τήν θεολογία τῶν κειμένων τῆς Ἁγίας Γραφῆς καί τήν διδασκαλία ὅλων τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας, στ) ὁ Τόμος της ὑπογράφτηκε ἀπό ὅλους (Αὐτοκράτορας Ἰωάννης Καντακουζηνός, Πατριάρχης Κων/λεως Κάλλιστος, παριστάμενοι Συνοδικοί, Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Νήφων, Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Λάζαρος, ὑπέρ τούς πενήντα Μητροπολίτες, Ἐπίσκοποι, ὁ Ἰωάννης Παλαιολόγος, ὁ Ματθαῖος Καντακουζηνός), ζ) στό «Συνοδικό τῆς Ὀρθοδοξίας», πού ἐκφράζει τήν συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας μας, γιά τή νίκη καί τόν θρίαμβο τῶν Ὀρθοδόξων, οἱ ἅγιοι Πατέρες πρόσθεσαν καί τά «Κατά Βαρλαάμ καί Ἀκινδύνου κεφάλαια» τῆς Συνόδου Αὐτῆς, η) ἀνέπτυξε τήν διδασκαλία της ὁ θεούμενος πατήρ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς. Τήν αὐθεντία τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ὅπως καί τῶν ἄλλων Συνόδων, προσδίδουν κυρίως οἱ θεούμενοι καί θεοφόροι ἅγιοι Πατέρες, οἱ ὁποῖοι τίς συγκροτοῦν, καί θ) ἡ Σύνοδος αὐτή χαρακτηρίσθηκε ὡς Οἰκουμενική ἀπό πολλούς Πατέρες καί διδασκάλους καί τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου κ. Ἱερόθεο, τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως κ. Ἱερεμία, τόν Ἐπίσκοπο κ. Ἀθανάσιο Γιέφτιτς, τόν μακαριστό καθηγητή τῆς δογματικῆς, πρωτοπρεσβύτερο Ἰωάννη Ρωμανίδη, τόν μακαριστό καθηγητή τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, πρωτοπρεσβύτερο Γεώργιο Μεταλληνό κ.ἄ.

Μέ βάση τά παραπάνω δέν πρόκειται γιά κάποια πρωτοτυπία ἤ καινοτομία τό νά ἀποδεχθοῦμε, ὡς Ἱερά Μητρόπολη, ὡς Τοπική Ἐκκλησία, τήν ἐπί ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ Σύνοδο τοῦ 1351 μ.Χ. ὡς Οἰκουμενική.

Στό σημεῖο αὐτό κρίνεται ἀναγκαῖο νά ἀναφερθοῦν οἱ κύριες ἰδέες τοῦ ἀπό τή Δύση ἐλθόντος Βαρλαάμ Καλαβροῦ, τήν καταδίκη τῶν ὁποίων ἐπεκύρωσε ἡ ἐν Κων/νουπόλει Σύνοδος τοῦ 1351, σέ ἀντιπαράθεση μέ τήν Ὀρθόδοξη διδασκαλία, γιά νά καταδειχθῆ ἡ Σύνοδος αὐτή ὡς Οἰκουμενική.

Α) Ἡ ἀποδεικτική καί ἡ διαλεκτική μέθοδος

Ὁ φιλόσοφος Βαρλαάμ στά θεολογικά δόγματα καί θέματα δέν χρησιμοποιοῦσε ἀποδείξεις ἀπό τήν Ἁγία Γραφή καί τούς ἁγίους Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά ἀπό τόν ἀνθρώπινο συλλογισμό, τήν λογική. Ἡ μέθοδος αὐτή ἦταν γνωστή στόν Βαρλαάμ ἀπό τήν Δύση, ἀφοῦ ἀποτελεῖ τό θεμέλιο τῆς σχολαστικῆς «θεολογίας» τοῦ Ἱ. Αὐγουστίνου καί τοῦ Θωμᾶ Ἀκινάτη, καί συνοψίζεται στό ρητό «πιστεύω, γιά νά κατανοήσω». Σύμφωνα μέ τήν ἀρχή αὐτή, πρῶτα δέχεται κανείς τά δόγματα

καί ἔπειτα μέ τήν διάνοιά του, ὁπλισμένη μέ τήν φιλοσοφία, ἐμβαθύνει σ’αὐτά καί ἀνακαλύπτει νέα δόγματα, ὅπως οἱ αἱρετικοί παπικοί τήν αἵρεση τοῦ Filioque.

Τόν τρόπο αὐτόν σκέψεως καί ἐνεργείας τοῦ Βαρλαάμ τόν πρόσεξε ἰδιαίτερα ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς. Ὁ ἅγιος χρησιμοποιοῦσε τήν ἀποδεικτική μέθοδο, δηλ. εἰσέφερε στά θεολογικά θέματα ἀποδείξεις ἀπό τήν Ἁγία Γραφή καί τήν Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Ἐνῶ ὁ Βαρλαάμ χρησιμοποιοῦσε τήν διαλεκτική μέθοδο, ἡ ὁποία στηρίζεται στή δύναμη τῆς λογικῆς, στόν ὀρθολογισμό καί κατέληγε σέ πιθανότητες. Στά θεῖα πρέπει νά ἐφαρμόζεται ἡ ἀποδεικτική μέθοδος, ἡ ὁποία στηρίζεται στήν αὐθεντία τῆς Ἁγίας Γραφῆς καί τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, καί βοηθητικῶς μόνο νά χρησιμοποιοῦμε τήν λογική καί τούς φιλοσόφους. Ὁ Βαρλαάμ ἔκανε ἀκριβῶς τό ἀντίθετο. Ὁ βαρλααμισμός, γιά τήν γνώση τοῦ Θεοῦ, προϋποθέτει τήν φιλοσοφία καί τήν γυμνασμένη καί ἰσχυρή λογική. Ὅμως, κατά τήν Ὀρθόδοξη διδασκαλία, τήν ὁποία ἐξέφρασε ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, τήν γνώση τοῦ Θεοῦ τήν ἀποκτοῦμε μέ τή μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τῆς ζωῆς καί τῆς διδασκαλίας τῶν ἁγίων Πατέρων καί κυρίως μέ τό βίωμα τῆς μετανοίας μέσα στήν Ἐκκλησία.

Β) Ἡ φιλοσοφία

Ὁ Βαρλαάμ ἔδινε στή φιλοσοφία λυτρωτικό χαρακτήρα καί θεωροῦσε τήν γνώση της ὡς ἀναγκαῖο συμπλήρωμα τῆς θείας Ἀποκαλύψεως. Οἱ φιλόσοφοι, γιά τόν Βαρλαάμ, ἦταν ὅπως οἱ ἅγιοι Προφῆτες καί οἱ Ἀπόστολοι, ἀφοῦ τούς φιλοσόφους τούς χαρακτήριζε ὡς θείους καί φωτισμένους ἀπό τόν Θεό.

Ὅμως, ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς στά συγγράμματά του «Ὑπέρ τῶν ἱερῶς ἡσυχαζόντων» ἀπέκλεισε τήν φιλοσοφία ὡς ἀνίσχυρη νά διεισδύσει στόν χῶρο τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ καί τήν περιόρισε ὡς χρήσιμη μόνο γιά τά κτιστά.

Γ) Ἡ εὐχή τοῦ Ἰησου

Ὁ Βαρλαάμ ἐπιτέθηκε ἀκόμη καί ἐναντίον τῆς εὐχῆς τοῦ Ἰησοῦ, δηλ. τοῦ «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱέ τοῦ Θεοῦ, ἐλέησον μέ τόν ἁμαρτωλόν». Ἡ χρήση τῆς ψυχοσωματικῆς μεθόδου στήν προσευχή ἀπό τούς ἡσυχαστές θεωρήθηκε ἀπό τόν Βαρλαάμ ὡς ἀπόπειρα ἀνατροπῆς τῶν μυστηρίων καί ὡς διδασκαλία ἄγνωστη στούς Πατέρες. Γι’αὐτό κατηγοροῦσε τούς μοναχούς ὡς Βογομίλους καί Μασσαλιανούς, ἐπειδή χρησιμοποιοῦσαν μία εὐχή, ὅπως ἐκεῖνοι (οἱ Μασσαλιανοί) χρησιμοποιοῦσαν μόνο μία εὐχή, τήν Κυριακή προσευχή. Ἐπίσης, τούς κατηγοροῦσε ὅτι ἀρνοῦνται τήν Θεότητα τοῦ Χριστοῦ, ἐπειδή στήν «εὐχή τοῦ Ἰησοῦ» ὁ Χριστός ὀνομάζεται ἁπλῶς Υἱός τοῦ Θεοῦ καί ὄχι Θεός.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς μαζί μέ ἄλλους μοναχούς ἀπέδειξαν α) τήν

ἁγιογραφική καί πατερική θεμελίωση τῆς προσευχῆς τοῦ Ἰησοῦ, β) ὅτι δέν χρησιμοποιοῦσαν μόνο μία εὐχή, ὅπως οἱ Μασσαλιανοί, ἀλλά καί ὅλες τίς ἄλλες ἐκκλησιαστικές εὐχές καί γ) ὅτι ἡ φράση «Υἱέ Θεοῦ» δέν ἀπέκλειε τήν πίστη στή Θεότητα τοῦ Χριστοῦ.

Δ) Τό Θαβώριο Φῶς

Ὁ Βαρλαάμ ὑποστήριζε ὅτι τό Φῶς τῆς Θείας Μεταμορφώσεως εἶναι κτιστό. Δέν εἶναι ἀπρόσιτο, οὔτε ἀληθινό φῶς τῆς θεότητας, ἀλλά κατώτερο ἀπό τούς ἀγγέλους καί ἀπό αὐτή τήν ἀνθρώπινη νόηση, τά νοήματα καί τά νοούμενα. Εἶναι δηλ. φῶς ὑλικό, πού ἄλλοτε γινόταν ὁρατό μέ τίς αἰσθήσεις καί ἄλλοτε διαλυόταν καί κατέληγε στό «μή εἶναι», διότι ἦταν φθαρτό καί πεπερασμένο.

Σ’ αὐτή τήν αἵρεση, ὅτι δηλ. τό Θαβώριο Φῶς εἶναι κτιστό, ὁδηγήθηκε ὁ Βαρλαάμ, ἐπειδή ταύτιζε τήν ἄκτιστη οὐσία τοῦ Θεοῦ μέ τίς ἄκτιστες ἐνέργειές Του καί ἐπειδή ἀπέδιδε στόν Θεό κτιστές ἐνέργειες. Ὁ Βαρλαάμ δέν δεχόταν ἄκτιστες ἐνέργειες στόν Θεό. Πίστευε ὅτι ὁ Θεός εἶναι οὐσία ἀπρόσιτη καί δέν ἐπικοινωνεῖ προσωπικά μέ τόν ἄνθρωπο. Ἐνεργεῖ στόν κόσμο ὄχι ἄμεσα, ἀλλά ἔμμεσα, μέ κτιστές ἐνέργειες. Γι’ αὐτόν ἡ Θεία Χάρις εἶναι μέγεθος κτιστό, πού τό δημιουργεῖ ὁ Θεός, γιά νά σώσει τόν ἄνθρωπο. Κτιστή εἶναι, ἐπίσης, ἡ Χάρις τῶν Μυστηρίων, ὅπως κτιστό εἶναι καί τό Θαβώριον Φῶς τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Χριστοῦ.

Οἱ ἀπόψεις, ὅμως, αὐτές τοῦ Βαρλαάμ γιά τό Θεῖο Φῶς εἶναι κακόδοξες καί ἀντίθετες μέ τήν διδασκαλία τῶν ἁγίων. Μέ ἀναφορά πλήθους πατερικῶν χωρίων ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς καί ἄλλοι μοναχοί ἀπέδειξαν ὅτι τό Φῶς τῆς Θείας Μεταμορφώσεως δέν εἶναι ὑλικό καί πεπερασμένο, δέν εἶναι ἐξωτερική δόξα τοῦ σώματος, ἀλλά δόξα καί λαμπρότητα τῆς ὑποστατικά ἑνωμένης μέ τό σῶμα θεότητας. Δέν εἶναι ἀκόμη τό Φῶς ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ, πού εἶναι ἀθέατη καί ἀμέθεκτη, ἀλλά ἐνέργεια καί Χάρις τοῦ Θεοῦ, προσιτή καί μεθεκτή ἀπό τούς ἀξίους. Σύμφωνα μέ τήν Σύνοδο τοῦ 1351, πού εἶναι ἡ Θ΄ (9η) Ἁγία καί Οἰκουμενική Σύνοδος, «ἄκτιστόν ἐστι τό Φῶς τῆς τοῦ Κυρίου Μεταμορφώσεως καί οὐκ ἔστι τοῦτο ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ». Ἐπίσης, σύμφωνα μέ τό Συνοδικό της Ὀρθοδοξίας, τό Φῶς, πού ἔλαμψε κατά τή Μεταμόρφωση τοῦ Κυρίου δέν εἶναι οὔτε κτίσμα οὔτε οὐσία τοῦ Θεοῦ, ἀλλά ἄκτιστη καί φυσική Χάρις καί ἔλλαμψη καί ἐνέργεια, πού πάντοτε προέρχεται ἀχωρίστως ἀπό τήν θεία οὐσία.

Στήν Ὀρθόδοξη θεολογία ὑπάρχει διάκριση μεταξύ ἀκτίστου οὐσίας τοῦ Θεοῦ καί ἀκτίστων ἐνέργειών Του. Μέ τήν οὐσία, βέβαια, τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία εἶναι παντελῶς ἀκατάληπτη καί ἀνέκφραστη, ὁ πιστός δέν μπορεῖ νά ἔλθει σέ κοινωνία. Ἐπικοινωνεῖ, ὅμως, καί μετέχει τῶν θείων ἐνεργειῶν Του. Αὐτές, ὅπως καί ἡ θεία οὐσία, εἶναι ἄκτιστες καί ἀδημιούργητες. Εἶναι δηλ. κάτι ἄλλο ἀπό τήν θεία οὐσία,

ἀλλά ὄχι κάτι ἄλλο ἀπό τήν Θεότητα. Ὁ πιστός, μέ τή μετάνοια, τήν ἄσκηση, τήν προσευχή καί τή συμμετοχή του στή μυστηριακή ζωή τῆς Ἐκκλησίας, κοινωνεῖ μέ τίς ἄκτιστες θεῖες ἐνέργειες καί γίνεται «θείας φύσεως κοινωνός». Δηλ. μέ τίς ἄκτιστες θεῖες ἐνέργειες καί κατά τό μέτρο τοῦ πνευματικοῦ του ἀγώνα καθαρίζεται ἡ καρδιά του ἀπό τά πάθη, φωτίζεται ὁ νοῦς καί ἀξιώνεται νά «δεῖ», θεᾶται, μέ τρόπο μυστικό καί ἀπόρρητο, τή θεία δόξα, τό ἄκτιστο Φῶς. Αὐτή εἶναι ἡ ἡσυχαστική παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ὁ Βαρλαάμ, ἐπίσης, θεωροῦσε ὅτι οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι ἦταν ἀτελεῖς σ’ ἐκείνη τήν ὑπέρτατη θεωρία τῆς Μεταμορφώσεως, ἐξαιτίας τοῦ φόβου, πού δοκίμασαν, ὅταν οἱ Προφῆτες Μωϋσῆς καί Ἠλίας εἰσῆλθαν στή νεφέλη.

Σύμφωνα, ὅμως, μέ τήν Σύνοδο τῆς Κων/λεως τοῦ 1351 καί ὅπως ἐξηγοῦν οἱ ἅγιοι Πατέρες, αὐτός ὁ φόβος, πού ἦταν στενά συνδεδεμένος μέ τήν χαρά, δέν ἦταν δουλικός, ὥστε νά κολασθοῦν καί νά λυπηθοῦν οἱ Ἀπόστολοι, ἀλλά υἱϊκός καί τῶν τελείων. Γιατί, ὑπάρχει ὁ εἰσαγωγικός φόβος καί ὁ φόβος τῶν τελείων. Ἐδῶ πρόκειται γιά χαρά, σεβασμό, προσκύνηση τοῦ μεγάλου μυστηρίου, τοῦ ὁποίου ἀξιώθηκαν νά γίνουν θεατές.

Ε) Ἡ κατά Χάριν θέωση

Ὅλα τά παραπάνω ἔχουν σωτηριολογικές προεκτάσεις καί συνέπειες, δηλ. ἔχουν ἄρρηκτη σχέση μέ τήν σωτηρία καί τή ζωή τοῦ Ὀρθοδόξου Χριστιανοῦ. Γιατί, ἄν ἡ θεία Χάρις εἶναι κτιστή, ὅπως οἱ αἱρετικοί Παπικοί διδάσκουν, ὁ ἄνθρωπος δέν μπορεῖ νά φθάσει στόν ἁγιασμό καί τήν κατά Χάριν θέωση. Καί αὐτό ἐπειδή, ἁπλούστατα, ἕνα κτίσμα – κτιστή ἐνέργεια (Χάρις) – δέν εἶναι δυνατόν νά σώσει, νά λυτρώσει καί νά θεώσει ἄλλο κτίσμα, τόν ἄνθρωπο. Ἔτσι, ὁ Βαρλαάμ καί οἱ Δυτικοί δέν ὁμιλοῦν περί τῆς κατά Χάριν θεώσεως ὡς σκοποῦ τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλά μόνον περί τῆς ἠθικῆς τελειώσεώς του. Ὅτι δηλ. ὀφείλουμε νά γίνουμε καλύτεροι ἄνθρωποι ἠθικά (εὐσεβισμός), ὄχι, ὅμως, κατά Χάριν θεοί. Κατά συνέπεια, ἡ Ἐκκλησία δέν μπορεῖ νά εἶναι κοινωνία θεώσεως, ἀλλά ἵδρυμα, πού παρέχει στούς ἀνθρώπους τήν δικαίωση κατά ἕνα οὐμανιστικό (ἀνθρωπιστικό), νομικιστικό καί δικανικό τρόπο διά μέσου της κτιστῆς χάριτος. Σέ τελική ἀνάλυση δηλαδή καταλύεται ἡ ἴδια ἡ ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας ὡς πραγματικότητα θεανθρωπίνης κοινωνίας. Ἡ Ὀρθόδοξη, ὅμως, ἐμπειρία καί τό Ὀρθόδοξο βίωμα μιλᾶ γιά κατά Χάριν θέωση τοῦ ἀνθρώπου, γιά ἐξαγιασμό καί γιά κοινωνία θεώσεως, ἡ ὁποία ἀρχίζει ὡς ἀρραβώνας τοῦ Πνεύματος ἀπό τήν παροῦσα ζωή καί συνεχίζεται ἀτελεύτητα ὡς γάμος στήν ἐπουράνιο Βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Γιά τίς ταραχές πού προκάλεσε ὁ Βαρλαάμ κατά τῶν Ἡσυχαστῶν, συνῆλθε στήν Κων/λη ἡ Σύνοδος τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1341, ἡ ὁποία τόν καταδίκασε. Ἐπίσης, τόν

Αὔγουστο τοῦ 1341 καί τόν Φεβρουάριο τοῦ 1347 συνῆλθαν ἀκόμη δύο Σύνοδοι στήν Κων/νούπολη, οἱ ὁποῖες κατεδίκασαν τούς ὁμόφρονες διαδόχους τοῦ Βαρλαάμ, Γρηγόριο Ἀκίνδυνο καί Ἰωάννη Καλέκα Πατριάρχη Κων/νουπόλεως. Ἡ Θ΄ (9η) Ἁγία καί Οἰκουμενική Σύνοδος τοῦ 1351 ἐπεκύρωσε τίς ἀποφάσεις τῶν δύο προηγουμένων Συνόδων. Τέλος, τόν Ἀπρίλιο τοῦ 1368 συνῆλθε ἡ τελική Σύνοδος στήν Κων/νούπολη, ἡ ὁποία ἀναθεμάτισε καί καθήρεσε τούς αἱρετικούς Πρόχορο καί Δημήτριο Κυδώνη, Νικηφόρο Γρηγορᾶ καί Γεώργιο Λαπίθη, οἱ ὁποῖοι εἶχαν τήν ἴδια νόσο μέ τόν Βαρλαάμ καί τόν Ἀκίνδυνο, ἐπεκύρωσε τόν Συνοδικό Τόμο τῆς Θ΄ (9ης) Ἁγίας καί Οἰκουμενικῆς Συνόδου τοῦ 1351 καί κατέταξε τόν Γρηγόριο Παλαμᾶ, Ἀρχιεπίσκοπο Θεσσαλονίκης μεταξύ τῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας.

Τό συμπέρασμα ἀπό ὅλα τά ἀνωτέρω εἶναι, ὅτι ἡ ἐπί Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ [illegible]οδος τῆς [illegible] ἔτσι ἔχει